

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ МАРКО ТЕШИЋ против СРБИЈЕ

(Представка број 61891/19)

ПРЕСУДА

Члан 10. • Слобода изражавања • Изрицање новчане казне браниоцу за непоштовање суда због примедби изнетих у нејавним писаним поднесцима у вези са наводним неправилностима у уношењу његових приговора у записник током кривичног поступка • Поднесци подносиоца представке, чак и поред саркастичног тона, представљали су стварне процесне примедбе у циљу контрадикторне расправе • Примедбе се нису односиле на лични интегритет судије • Износ новчане казне је био претеран • Недостатак „релевантних и довољних” разлога • Није постигнута правична равнотежа између супротстављених интереса • Мешање није било „неопходно у демократском друштву”

Припремила Служба Секретара. Није обавезујућа по Суд.

СТРАЗБУР

4. новембар 2025. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима утврђеним у члану 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Марко Тешић против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Већа у саставу:

Ioannis Ktistakis, *председник,*

Peeter Roosma,

Darian Pavli,

Úna Ní Raifeartaigh,

Mateja Đurović,

Canòlic Mingorance Cairat,

Vasilka Sancin, *судије,*

и Milan Blaško, *секретар Одељења,*

Имајући у виду:

представку против Републике Србије (број 61891/19) поднету Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”) од стране српског држављанина, господина Марка Тешића (у даљем тексту: „подносилац”), 21. новембра 2019. године;

одлуку да се Влада Републике Србије (у даљем тексту: „Влада”) обавести о притужби у вези са правом подносиоца на слободу изражавања;

Запажања страна у спору;

Након већања на затвореној седници одржаној 30. септембра 2025. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

УВОД

1. Случај се односи на изрицање новчане казне подносиоцу, адвокату, услед непоштовања суда. Подносилац се притуживао на повреду његовог права на слободу изражавања које је загарантовано чланом 10. Конвенције.

ЧИЊЕНИЦЕ

2. Подносилац је рођен 1981. године и живи у Београду. Њега је заступао господин С. Радовановић, адвокат из Новог Београда.

3. Владу је заступала госпођа З. Јадријевић Младар, њена заступница.

4. Чињенице предмета се могу сумирати на следећи начин.

ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

А. Основне информације

5. Подносилац је поступао у својству браниоца извесног Ј.В., који је био оптужен за покушај убиства, у кривичном поступку пред Вишим судом у Београду.

6. Из записника са главног претреса од 7. априла 2015. године је очигледно да је подносилац изјавио да му није било дозвољено да коментарише исказ сведока А.В. у складу са чланом 396. Законика о кривичном поступку након што је сведок саслушан.

7. На рочишту одржаном 23. децембра 2016. године, током испитивања вештака неуропсихијатријске струке, подносилац је изнео неколико приговора наводећи неправилности у вођењу поступка, а нарочито у вези са садржајем записника са рочишта и начином на који је он састављен.

8. Према записнику, председница већа А. изрекла је упозорење подносиоцу због „ ремећења реда у судници”, подсетила га на обавезу да се придржава упутстава судије и изјавила да је, у складу са Закоником о кривичном поступку, овлашћена да евидентира „битни садржај поступка и ток главног претреса, укључујући и примедбе браниоца у вези са исказом сведока”.

9. Подносилац је потом уложио приговор на поступање председнице већа и затражио да о предмету одлучи веће. Судија га је још једном замолила да је не прекида док диктира у записник, при чему је подносилац упозорен да ће свако даље недолично понашање за последицу имати изрицање новчане казне. Подносилац је и даље захтевао да се његови приговори дословно унесу у записник. На његов захтев је потом одобрена пауза од пет минута. Након паузе, он је поновио своје примедбе на поступање председнице већа, које је веће потом одбацило као неосноване. У записнику је такође наведено да је подносилац тврдио да је упорно пропуштање евидентирања његових приговора од стране судије – било грешком или намерно – ометало право његовог клијента на ефективну одбрану.

В. Поступак за непоштовање суда

10. Дана 22. фебруара 2017. године подносилац је поднео писане „Приговоре на изведене доказе”. Такође се притуживао на поступање председнице већа како следи:

„... [У]место да евидентира приговоре одбране на исказ оштећене стране у њиховом оригиналном облику, председница већа није унела чак ни суштински садржај тих приговора у записник. На пример, у записнику се

само наводи да је бранилац истакао да је исказ оштећеног био недоследан у погледу његових ранијих изјава датих током истраге, као и у погледу исказа других сведока, али само „у погледу детаља”. Међутим, у стварности, бранилац је јасно изјавио суду да се недоследности односе на одређене материјалне околности, а не само на детаље.

Када је бранилац, на колегијалан начин и уз дужно поштовање, покушао да помогне председници већа појашњавањем да се питање не односи на мање детаље, већ на значајна чињенична неслагања (у супротном, одбрана не би уложила приговор), председница већа је, уместо да прихвати ово добронамерно и професионално појашњење – које је уобичајено и неопходно с обзиром на то да се грешке често дешавају током диктирања записника – одговорила на груб и непримерен начин, изрекавши му опомену због наводног нарушавања реда у судници и инсистирајући да мора да се придржава упутстава судије.

Дакле, заиста нечувено!!!

Након тога, право одбране да покрене питања која сматра важним након извођења доказа је даље ометано у још непримеренијој мери. Као резултат тога, бранилац је био приморан да поднесе формални приговор на начин на који је председница већа водила главни претрес, те је затражио паузу од пет минута како би се узавреле страсти председнице већа охладиле.

Нажалост, чак ни након петоминутне паузе, објашњење које је бранилац изнео у погледу својих приговора није тачно унето у записник. Штавише, његов ранији захтев да се садржај приговора дословно унесе у записник одбијен је одбацујућим образложењем, на следећи начин: „У записник ћу унети шта год ја желим.”

Процесна злонамерност у вођењу главног претреса достигла је толику меру да је, након што је донета одлука о одлагању рочишта, председница већа, приликом заказивања следећег рочишта са јавним тужиоцем и браниоцем, забележила само разлоге због којих бранилац није могао да присуствује рочишту на датуме које је предложио суд. Судија није забележила предложени датум који је био прихватљив и суду и одбрани, али не и тужиоцу. На пример, 27. јануар 2017. године је био датум који је одговарао и суду и одбрани (мада не и тужиоцу), али председница већа није унела ту чињеницу у записник. Сврха таквог селективног уношења је потпуно нејасна и дубоко забрињавајућа.

Након пријема примерка записника, који, узгред, није достављен одбрани по окончању рочишта упркос вишеструким захтевима, откривено је да је садржај записника са главног рочишта накнадно измењен. Конкретно, у одељку који се односи на приговоре у вези са сведочењем оштећеног, председница већа је првобитно евидентирала да се неслагања односе на „детаље”. Међутим, након рочишта, ово је незаконито измењено (кршећи Законик о кривичном поступку) како би одражавало стварну изјаву браниоца, наиме да су се неслагања односила на одређене материјалне околности.

Све горенаведено може потврдити јавност која је била присутна на рочишту.

С обзиром на то да је бранилац био (потпуно непотребно и неоправдано) спречен у остваривању свог права да изнесе приговоре након извођења доказа, те да, као резултат тога, није могао да у потпуности изрази своје приговоре, адвокат одбране овим путем подноси аутентичне и веродостојне приговоре на доказе прибављене саслушањем оштећеног и других сведока, наиме С.М., А.В. и М.У. ... ”

11. Дана 20. марта 2017. године, председница већа А. је утврдила да је подносилац својим писаним приговорима омаловажио и увредио веће, како у погледу појединачних изјава, тако и у њиховом укупном садржају. Она је изрекла подносиоцу новчану казну у износу од 80.000 српских динара (RSD), утврдивши да је, иако је указао на процесне неправилности, дотични прекршио професионалне стандарде и етичке смернице (i) позивајући се на то да је судија била погођена „узаврелим страстима”; (ii) описујући њено понашање као „нечувено”; (iii) оптужујући је – без доказа – да је „злонамерна”; (iv) оптужујући је за „незаконито мењање записника”; и (v) оптужујући је да није забележила његове приговоре ни у њиховом изворном облику ни у суштини, ослањајући се искључиво на нејасну тврдњу да је „јавност која је била присутна [на рочишту] могла да потврди такво понашање”. Председавајућа судија је приметила да су готово све тврдње подносиоца већ биле укључене у званични записник са предметног рочишта, што увредљиве вредносне судове чини непотребним и неоправданим.

12. Дана 10. априла 2017. године, подносилац је уложио жалбу.

13. Дана 9. маја 2017. године, Виши суд у Београду, на заседању већа од три судије, одбацио је жалбу подносиоца, потврдивши налаз да је његов начин изражавања прекршио професионалне стандарде, етичке смернице и Законик о кривичном поступку.

14. Дана 13. јула 2017. године подносилац је изјавио уставну жалбу, тврдећи да је новчана казна која му је изречена повредила његово право на слободу изражавања и његово право да изнесе ефективну одбрану на основу чл. 10. и 6. Конвенције и одговарајућих одредби Устава Републике Србије.

15. Дана 21. маја 2019. године Уставни суд је одбацио уставну жалбу подносиоца, утврдивши посебно да његови наводи не откривају повреду Устава.

РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВИО

ЗАКОНИК О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ (ОБЈАВЉЕН У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ” – СЛ РС – БР. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 И 55/2014)

16. Члан 231. ст. 1–3. Законика о кривичном поступку гласи како следи:

„(1) Орган поступка је дужан да свој углед и углед странака и других учесника у поступку заштити од увреде, претње и сваког другог напада.

(2) Суд ће казнити новчаном казном до [RSD 100.000] окривљеног, браниоца, пуномоћника, законског заступника, оштећеног, приватног тужиоца или оштећеног као тужиоца који у поднеску вређа тај орган [правосуђа] или учесника у поступку. О кажњавању адвоката обавештава се надлежна адвокатска комора, уз обавезу обавештавања суда о предузетим мерама.

(3) Одлуку о новчаном кажњавању из става 2. овог члана доноси суд. О жалби против решења којим је изречена новчана казна одлучује веће. Жалба не задржава извршење решења.”

17. Члан 239. став 4. гласи како следи:

„Председник већа може, по предлогу странке или по службеној дужности, наредити да се у записник дословно упишу изјаве које сматра нарочито важним.”

18. Члан 396. став 4. гласи како следи:

„После извођења сваког доказа, председник већа упитаће странке, браниоца и оштећеног да ли поводом изведеног доказа имају било каквих примедби.”

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 10. КОНВЕНЦИЈЕ

19. Подносилац се притуживао да је одлука Вишег суда да га новчано казни за непоштовање суда повредила његово право на слободу изражавања према члану 10. Конвенције, који гласи:

„1. Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примања и саопштавања информација и идеја без мешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтевају дозволе за рад телевизијских, радио и биоскопских предузећа.

2. Пошто коришћење ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности, оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом и неопходним у демократском друштву у интересу националне безбедности, територијалног интегритета или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања обавештења добијених у поверењу, или ради очувања ауторитета и непристрасности судства.”

A. Допуштеност

20. Суд констатује да предметна притужба није ни очигледно неоснована нити недопуштена по било ком другом основу наведеном у члану 35. Конвенције. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

B. Основаност

1. Поднесци страна у спору

(a) Подносилац представке

21. Подносилац је оспорио да су његови спорни поднесци били увредљиви. Он је тврдио да је прекинут док је износио приговоре на изјаве оштећеног и два сведока, и да је неоправдано опоменут због наведеног ометања

рочишта. Тврдио је да су његове накнадне примедбе послужиле да истакну чињеницу да његови приговори нису били тачно унети у записник са рочишта и, у том смислу, да критикују „неправилно вођење” поступка од стране председнице већа.

22. Истакао је да се приговори на записник обично усмено подносе, због чега се осећао обавезним да у свом писаном поднеску разјасни и процесне неправилности које су се догодиле и разлоге за њихово писмено подношење. Нагласио је да је његова намера била само да уложи приговоре, а не да покаже било какво непоштовање према председници већа или да је увреди.

23. Тврдио је да изрази које је користио у свом поднеску од пет страница, попут „одговорила на груб и непримерен начин”, „заиста нечувено”, „У записник ћу унети шта год ја желим” и „процесна злонамерност”, нису били усмерени на лични карактер судије већ на само вођење рочишта, и да су употребљени само на прве две странице. Тврдио је да се остатак документа састоји од материјалних приговора кључних за одбрану оптуженог, које председница већа није унела. Сходно томе, критика поступања судије имала је искључиво за циљ да поткрепи те писане приговоре.

24. Такође је тврдио да његов захтев за паузу од пет минута, како би се „узавреле страсти” председнице већа „охладиле”, није био коментар који се односи на здравље или пол председнице већа – како је тврдила представница Владе – већ се односило на непотребну напетост, претерани сукоб и појачане емоције током трајања рочишта. Позвао се на новинске чланке у којима су јавне личности на високим позицијама, укључујући патријарха СПЦ, премијера и председника Републике Србије, користиле сличне изразе као позив на јединство, компромис и конструктиван дијалог.

25. Даље је тврдио да је новчана казна која му је изречена била несразмерна, јер је била више него двоструко већа од износа његове месечне зараде. Доставио је решење Пореске управе за 2017. годину, из којег се види да је његов месечни паушални приход износио RSD 31.976,10.

(b) Влада

26. Влада је тврдила да је спорно мешање било у складу са законом, да је тежило легитимном циљу, којем је било сразмерно, и да је било неопходно у демократском друштву.

27. Она је тврдила да се на рочишту одржаном 23. децембра 2016. године подносилац понашао непримерено према председници већа, прекидајући је и нарушавајући ред у судници, због чега му је у два наврата изречена опомена. У спорним поднесцима, он јој је упутио бројне личне увреде и омаловажавајуће коментаре који нису допринели одбрани његовог клијента. Штавише, приговори које је изнео су били само поновљени приговори који су већ били унети у записник.

28. Даље је тврдила да су се примедбе подносиоца односиле лично на судију, а не на њено понашање, што се, на пример, одразило на његово представљање њеног позивања на Законик о кривичном поступку као изјаве „У записник ћу унети шта год ја желим”. Посматрано у њиховом контексту – интеракцији између адвоката мушког пола и судије женског пола – те примедбе су откриле родно обојени став пун непоштовања.

29. Влада је даље тврдила да се употреба изрази „узавреле страсти” од стране подносиоца може протумачити као еуфемизам за здравствене симптоме који се обично повезују са женама у менопаузи, што представља сексистички коментар. Иако израз „узавреле страсти” у неким контекстима може бити показатељ непотребне напетости, прекомерног сукоба или емоционалне претеране реакције – са знаком личног анимозитета – Влада је тврдила да је, у околностима предметног случаја, такво изражавање превазишло границе дозвољене критике правосудја.

30. Она је констатовала да подносилац није доставио било какве доказе којима би поткрепио своје наводе о приходима. Као адвокат који ради у својој струци, вероватно је зарађивао изнад просечне плате. Просечна плата у предметном периоду износила је RSD 84.016 у Београду и RSD 65.695 у целој Србији уопште. Влада је такође истакла да подносилац није пружио никакве поткрепљене доказе о својим стварним приходима, посебно имајући у виду да је његов порески статус био заснован на паушалној процени прихода.

2. Оцена Суда

(a) Да ли је било мешања

31. Влада није оспорила да је новчана казна изречена подносиоцу за непоштовање суда представљала мешање у његово право на слободу изражавања. Узимајући у обзир своју судску праксу по овом питању (видети, на

пример, *Radobuljac против Хрватске*, број 51000/11, ст. 51–52, од 28. јуна 2016. године, и случајеве цитиране у њој), Суд не види разлог да донесе другачију одлуку.

(b) Законитост и легитиман циљ

32. Слобода изражавања подлеже изузецима утврђеним у члану 10. став 2. Конвенције. Суд примећује да је, у предметном случају, мешање у слободу изражавања подносиоца било засновано на члану 231. Законика о кривичном поступку, који прописује да се браниоцу може изрећи новчана казна уколико вређа суд или било ког од учесника у поступку (видети став 16. горе). Мешање је стога било „прописано законом”. Штавише, неспорно је да је мешање тежило легитимном циљу очувања ауторитета правосуђа у смислу члана 10. став 2. Конвенције.

33. Стога остаје да се испита да ли је мешање било „неопходно у демократском друштву” у смислу члана 10. став 2. Конвенције.

(c) Нужност мешања у демократском друштву и природа и тежина казни

(i) Релевантна начела

34. Општа начела за процену неопходности мешања у остваривање права на слободу изражавања, у предметима који се воде због непоштовања суда, поново су наведени у пресуди *Pisanski против Хрватске* (број 28794/18, став 69, од 4. јуна 2024. године) и *Radobuljac* (цитиран горе, ст. 56–61.).

35. Суд даље понавља да су природа и тежина изречених казни фактори које је потребно узети у обзир приликом процене сразмерности мешања. Мешање у слободу изражавања може имати обесхрабрујући ефекат на остваривање те слободе. Релативно умерена природа новчаних казни није довољна да поништи ризик од обесхрабрујућег ефекта на остваривање слободе изражавања, што је још неприхватљивије у случају адвоката који је дужан да обезбеди ефективну одбрану својих клијената (видети *Mor против Француске*, број 28198/09, став 61, од 15. децембра 2011. године, и *Morice против Француске* [BB], број 29369/10, став 127, ЕСЉП 2015).

(ii) Примена горе наведених начела на предметни случај

36. Суд на самом почетку констатује да је подносилац изнео спорне примедбе у контексту кривичног поступка за покушај убиства, поступајући у својству браниоца (видети такође *Nikula против Финске*, број 31611/96, став 45, ЕСЉП 2002–II; *Morice*, цитиран горе, став 132; *Radobuljac*, цитиран горе, став 62; и *Čeferin против Словеније*, број 40975/08, став 54, од 16. јануара 2018. године).

37. Те примедбе су биле директно повезане са вођењем претреса и са дужношћу подносиоца да ревносно брани интересе свог клијента. Оне су биле садржане у писаном поднеску подносиоца под називом „Приговори на изведене доказе”, у којем се он притуживао да, упркос његовим поновљеним захтевима, његови приговори нису дословно унети у писани записник. Поднесак је садржао две странице детаљних процесних приговора (од укупно више од четири странице) који су интерно упућени суду. Они нису објављени јавно нити прослеђени јавности. Нејавна природа поднеска разликује га од медијске критике (видети, *mutatis mutandis*, *Schöpfer против Швајцарске*, од 20. маја 1998. године, ст. 29–34, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-II*, и *Zakharov против Русије*, број 14881/03, став 23, од 5. октобра 2006. године).

38. Иако је поднесак подносиоца био оштро формулисан и по тону саркастичан, примедбе су се односиле на наводне неправилности у уношењу његових приговора, а не на лични интегритет судије. Нема доказа да је њихова једина сврха била да увреде или подрију ауторитет суда (видети *Katrami против Грчке*, број 19331/05, став 41, од 6. децембра 2007. године, *Radobuljac*, став 66, и, *a fortiori*, *Čeferin*, став 59, оба цитирана горе; и упоредити са *Žugić против Хрватске*, број 3699/08, став 47, од 31. маја 2011. године, и *Бацковић против Србије* (бр. 2), број 47600/17, став 42, од 8. априла 2025. године).

39. Суд такође примећује да су се претходна упозорења упућена подносиоцу током рочишта односила само на одржавање реда у судници и формалности уношења приговора у судски записник. Домаћи судови су накнадно утврдили одређени ниво поремећаја из садржаја процесних притужби подносиоца; истовремено, они нису дошли до налаза о злонамерном или увредљивом понашању од стране подносиоца (видети ст. 8–9 горе).

40. У складу са Закоником о кривичном поступку, бранилац има право да изнесе приговоре на доказе и да захтева дословно уношење тих приговора у записник (видети став 17. горе). У предметном случају, не постоје значајне назнаке било каквог злонамерног понашања од стране подносиоца које би оправдале одбијање његовог захтева.

41. За разлику од случајева у којима су примедбе које је изнео бранилац сматране искључиво увредљивим или саркастичним (видети *Mahler против Немачке*, број 29045/95, одлука Комисије од 14. јануара 1998. године, необјављено, где је бранилац тврдио да је тужилац саставио оптужницу „у стању потпуне опијености”; *Kovač против Хрватске* (одлука), број 49910/06, од 23. августа 2011. године, где је бранилац изјавио, између осталог, да се дотични судија „препустила својим инстинктима” и узнемиравала сведоке; и *Lasha Zurabiani против Грузије* (одлука), број 22266/22, од 25. фебруара 2025. године, где се бранилац, поред прекидања и гласног говора, обратио судији речима „да ли бисте ме сада псовали?!”), поднесци подносиоца у предметном случају представљали су стварне процесне притужбе у циљу контрадикторне расправе (за разлику од предмета *Бацковић*, цитираног горе, став 42.).

42. Чак и ако је неконвенцијалног тона, употреба „заједљивог тона” у критици правосуђа у оквиру процесних поднесака више пута је утврђена као компатибилна са чланом 10. Конвенције (видети *Čeferin*, цитиран горе, став 61.).

43. На крају, Суд констатује да је подносиоцу изречена новчана казна у износу од RSD 80.000. Новчана казна је била на горњој граници важећег распона прописаног чланом 231. Законика о кривичном поступку (видети став 16. горе). Иако то није имало последице по право подносиоца да се бави својом професијом (видети *Kincses против Мађарске*, број 66232/10, став 42, од 27. јануара 2015. године), не може се превидети да износ казне премашује пријављени приход подносиоца за период од два месеца (видети став 25. горе), што је још неприхватљивије у случају адвоката ангажованог да обезбеди ефективну одбрану својих клијената. Иако је Влада оспорила да приход који је пријавио подносилац износи његову целу зараду, она није поднела било какве доказе у том погледу (видети став 30. горе).

44. У светлу горенаведеног, Суд налази да домаћи судови нису пружили „релевантне и довољне” разлоге, нити су постигли правичну равнотежу између потребе за очувањем ауторитета правосуђа и права подносиоца на слободу изражавања. Мешање стога није било „неопходно у демократском друштву” у смислу члана 10. став 2.

45. Сходно томе, дошло је до повреде члана 10. Конвенције.

II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

46. Члан 41. Конвенције гласи:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

A. Штета

47. Подносилац је тражио надокнаду материјалне штете у износу од 80.000 српских динара (RSD), што одговара износу изречене казне.

48. Влада је тврдила да је представка очигледно неоснована, и да подносилац није имао право на тражени износ надокнаде на име материјалне штете.

49. Суд је утврдио да је изрицање новчане казне подносиоцу за непоштовање суда представљало повреду члана 10. Конвенције. Стога постоји довољна узрочна веза између захтева подносиоца и утврђене повреде. Суд стога прихвата захтев подносиоца у вези са надокнадом материјалне штете у износу новчане казне. Сходно томе, Суд му досуђује износ од 680 евра (EUR) по овом основу – што је еквивалентно износу који је подносилац тражио – заједно са било каквим порезом који може бити обрачунат на тај износ.

B. Трошкови и издаци

50. Подносилац је такође тражио износ од EUR 1.300 на име покривања трошкова и издатака који су настали пред Судом. Осим трошкова превода у износу од EUR 150, тражени износ се састојао од адвокатских трошкова обрачунатих на основу Тарифа о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката.

51. Влада је оспорила наведено потраживање, тврдећи, између осталог, да подносилац није пружио било какве доказе у вези са тим.

52. Према пракси Суда, подносилац представке има право на повраћај трошкова и издатака само у оној мери у којој је доказано да су стварно и нужно настали и да су разумни у погледу квантитета. Односно, подносилац представке их је морао платити, или је дужан да их плати, у складу са законском или уговорном обавезом, и морали су бити неизбежни како би спречили утврђену повреду или добијање накнаде (видети, на пример,

Стеван Петровић против Србије, бр. 6097/16 и 28999/19, ст. 186. и 187, од 20. априла 2021. године). У конкретном предмету, имајући у виду документацију у његовом поседу и горенаведене критеријуме, Суд сматра да је разумно да одбаци захтев подносиоца у вези са трошковима превода и да му досуди износ од EUR 1.150 на име поступка вођеног пред њим.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД,

1. *Проглашава*, једногласно, представку допуштеном;

2. *Утврђује*, са шест гласова за и једним против, да је дошло до повреде члана 10. Конвенције;

3. *Утврђује*, са шест гласова за и једним против,

(а) да Тужена мора да исплати подносиоцу, у року од три месеца од дана када ова пресуда постане правоснажна у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе које треба претворити у националну валуту Тужене по курсу који се примењује на дан исплате:

(i) EUR 680 (шест стотина осамдесет евра), као и било који порез који се може наплатити у вези са материјалном штетом;

(ii) EUR 1.150 (хиљаду сто педесет евра), као и било који порез који се може наплатити подносиоцу на тај износ, на име трошкова и издатака;

(б) да, по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба исплатити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;

4. *Одбацује*, једногласно, преостали део захтева подносиоца за правичним задовољењем.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми дана 4. новембра 2025. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Milan Blaško

Ioannis Ktistakis

секретар Одељења

председник

У складу са чланом 45. став 2. Конвенције и Правилком 74. став 2. Пословника Суда, издвојено мишљење судије Sancin је приложено уз ову пресуду.

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ СУДИЈЕ SANCIN

1. Генерално се слажем са налазом већине да, у предметном случају, писани поднесак подносиоца – адвоката који „ревностно” брани свог клијента у кривичном поступку – није био чисто увредљив нити саркастичан (за разлику од предмета *Mahler против Немачке*, број 29045/95, одлука Комисије од 14. јануара 1998. године), и *Ковац против Хрватске* (одлука), број 49910/06, од 23. августа 2011. године), али се с дужним поштовањем не слажем са закључком да казна изречена подносиоцу представља непотребно мешање у демократском друштву у смислу члана 10. став 2. Конвенције. По мом мишљењу, новчана казна изречена подносиоцу због његових увредљивих и непотребних примедби усмерених против судије била је у оквиру поља слободне процене домаћих власти када је у питању очување ауторитета правосуђа.

2. Прво, судови морају уживати поверење јавности како би могли да испуне своју улогу. Сходно томе, концепт непоштовања суда заснива се на претпоставци да судови не могу и неће дозволити мешање у правилно спровођење правде. Иако могу бити изложени основаним критикама, судови морају бити заштићени од увреда које поткопавају њихов кредибилитет. Широка слобода која се адвокатима даје у погледу њиховог изражавања пред судом, приликом заступања интереса њихових клијената, је стога подложна поштовању ауторитета правосуђа, што захтева од адвоката да поступају у доброј вери. У овом контексту, важно је напоменути да је увредљив језик коришћен (1) у писаном поднеску подносиоца и (2) да је поднет два месеца након одржавања рочишта. Иако је Суд у неким случајевима (видети *Radobuljac против Хрватске*, став 62, и *Pisanski против Хрватске*, став 70. *in fine*, оба цитирана у пресуди; видети такође *Lutgen против Луксембурга*, број 36681/23, став 70, од 16. маја 2024. године) тумачио, у корист подносилаца представке, чињеницу да су спорне изјаве дате у писаним поднесцима, будући да је дomet таквих изјава био ограничен, у другим случајевима који се тичу писаних изјава подносилаца представке (видети, на пример, *A. против Финске* (одлука), број 44998/98, од 8. јануара 2004. године), где је подносиоцу представке издато упозорење због његових изјава омаловажавајуће природе поднетих у писаној притужби у вези са председником већа; *Žugić против Хрватске*, број 3699/08, од 31. маја 2011. године, где је у притужби подносиоца представке коришћен језик који имплицира да је судија као

особа био арогантан и да није био компетентан да обавља функцију судије; и *Kincses против Мађарске*, број 66232/10, став 33, од 27. јануара 2015. године, где је подносилац представке, у својој притужби, довео у питање стручну компетентност поступајућег судије), а недавно и у случају против исте државе уговорнице (видети *Бацковић против Србије* (бр. 2), број 47600/17, од 8. априла 2025. године), Суд није утврдио повреду члана 10. Конвенције. Штавише, желим да напоменем да је у другим контекстима, где су изјаве дате током преноса/дискусија уживо, Суд истакао ову чињеницу, утврдивши да је подносиоцима представке било дато мало до нимало могућности да преформулишу, прецизирају или повуку своје коментаре (видети *Gündüz против Турске*, број 35071/97, став 49, ЕСЉП 2003-XI; *Otegi Mondragon против Шпаније*, број 2034/07, став 54, ЕСЉП 2011; *Reznik против Русије*, број 4977/05, став 44, од 4. априла 2013. године; *Ghiulfer Predescu против Румуније*, број 29751/09, став 52, од 27. јуна 2017. године; и *Thomaidis против Грчке*, број 28345/16, став 32, од 7. маја 2024. године). Иако се ови случајеви нису односили на поступке за непоштовање суда, чини се разумним очекивати да адвокати, поступајући у доброј вери, треба да буду пажљивији приликом састављања својих писаних поднесака, при чему треба да се уздрже од личних увреда судија које ни на који начин не иду у корист њиховим клијентима, с обзиром на то да су им на располагању сва одговарајућа средства и правни лекови којима могу да оспоре било који спорни судски акт. Штавише, и само као споредна опаска, када се представка поднесе Суду, увредљив језик, чак и тамо где је раније био ограничен на судницу, улази у „јавни домен”, будући да пресуде Суда постају доступне свима на интернету. Стога нисам уверена да писани „Приговори на изведене доказе” подносиоца, које он првобитно није ни објавио нити проследио јавности, и даље задржавају своју нејавну природу (за разлику од критика изнетих у медијима).

3. Друго, важно је истаћи да су општа начела у вези са питањем да ли је предметно мешање било „неопходно у демократском друштву” добро утврђена у судској пракси Суда (видети, међу многим другим изворима, *Perinçek против Швајцарске* [BB], број 27510/08, ст. 196–97, ЕСЉП 2015 (изводи); *Delfi AS против Естоније* [BB], број 64569/09, став 131, ЕСЉП 2015; *Čeferin против Словеније*, број 40975/08, став 47, од 16. јануара 2018. године; *NIT S.R.L. против Републике Молдавије* [BB], број 28470/12, став 177, од 5. априла 2022. године; и *Бацковић против Србије* (бр. 2), број 47600/17, став 36, од 8. априла 2025. године). Међу њима, важно је подсетити да је државама уговорницама остављено одређено поље слободне процене у погледу тога да ли је постојала „хитна друштвена потреба” за мешањем. Критику судије у предметном случају (а не само судских аката) – у којој ју је, између осталог, подносилац оптужио за „процесну злонамерност” – изнео је адвокат мушког пола против судије женског пола, и она је била директно усмерена на председницу већа (а не на чланове већа у целини, који су водили кривични поступак пред Вишем суду у Београду). Овај контекст је важан када се разматра тврдња подносиоца да је затражио паузу од пет минута како би се, према његовим речима, „узавреле страсти председнице већа охладиле”. Подносилац је овим избором речи посебно циљао и омаловажавао судију, будући да је могао, али није, чак ни два месеца након одржавања претреса, да наведе свој захтев за паузу као неопходан како би се „узавреле страсти охладиле” без директног упућивања на председника већа. Ово је важан аспект случаја који већина није размотрила када је закључила да се писани поднесак подносиоца није односио на лични интегритет судије (видети став 38. пресуде). Постоји хитна друштвена потреба за адекватним одговорима на родно мотивисане личне нападе на судије.

4. Треће, осврћући се на начело да задатак Суда, у вршењу своје надзорне надлежности, није да поступа уместо надлежних националних органа, већ да преиспита, у складу са чланом 10, одлуке које су они донели на основу свог права процене, записник показује да су подносиоцу изречена два упозорења од стране председнице већа због „ ремећења реда у судници” и да је други пут упозорен да ће свако даље недолично понашање за последицу имати изрицање новчане казне. Захтев подносиоца за паузу од пет минута је одобрен. Он је добио прилику да писмено поднесе материјалне приговоре кључне за одбрану оптуженог, које, према подносиоцу, председница већа није забележила. Стога се, у контексту писаних „Приговора на изведене доказе” подносиоца, свака легитимна критика мора разликовати од непотребног и неоправданог личног напада на председницу већа. Тврдња да је председница већа била погођена „узаврелим страстима” и да јој је било потребно да се „охлади” представља, у предметном контексту, коришћење изразито родно обојеног језика, док је било какво поређење са позивима верских и политичких лидера на јединство, компромис и конструктиван дијалог неприкладно. Судије имају мандат да суде, а не да траже компромисе. Не постоји ништа што би указивало на то да подносилац није могао да изнесе суштину своје критике без употребе спорног језика. Закључци већине ефективно поништавају процену већа од троје домаћих судија, који су одбацили жалбу подносиоца и потврдили налаз да је његов начин изражавања представљао кршење професионалних стандарда, етичких смерница и Законика о кривичном поступку (видети став 13. пресуде). Налаз да су „домаћи судови накнадно утврдили одређени ниво поремећаја из садржаја процесних притужби подносиоца” и да „истовремено, они нису дошли до налаза о злонамерном или увредљивом понашању од стране подносиоца” (видети став 39. пресуде) је занимљив у светлу чињенице да је увредљив језик, упућен лично председници већа, био садржан у тим самим процесним жалбама, како је поновљено у писаној форми. Не видим како горе наведени налази већине поткрепљују закључак Суда да домаћи судови нису пружили „ни релевантне нити довољне” разлоге, нити су постигли правичну равнотежу између потребе за очувањем ауторитета правосуђа и права подносиоца на слободу изражавања (видети став 44.

пресуде). Прекомерна ограничења у погледу коришћења санкција за непоштовање суда, тако да се иста примењују само на изузетно озбиљне и претеране личне нападе на судије, могла би имати обесхрабрујући ефекат на судије, нарочито женског пола, приликом одлучивања да користе адекватне правне мере зарад очувања поверења јавности и обезбеђивања правилног спровођења правде.

5. Коначно, већина је констатовала да је подносиоцу изречена новчана казна у износу од RSD 80.000, као и да је таква новчана казна била на горњој граници важеће скале прописане чланом 231. Законика о кривичном поступку (видети став 16. пресуде). Они признају да новчана казна није имала последице по право подносиоца да се бави својом професијом (видети *Kincses против Мађарске*, цитиран горе, став 42.) и напомињу да је износ казне премашио пријављени приход подносиоца за период од два месеца (видети став 25. пресуде), што је чињеница коју Влада оспорава. Иако су природа и тежина изречених казни фактори које је потребно узети у обзир приликом процене сразмерности мешања, будући да мешање у слободу изражавања може имати обесхрабрујући ефекат на остваривање те слободе, желим да напоменем да су ова питања ефективно судски размотрена (за разлику од случаја *Saygılı и Seytan против Турске*, број 51041/99, ст. 24–25, од 27. јуна 2006. године). Предметни случај се стога може разликовати од предмета *Nikula против Финске* (бр. 31611/96, ЕСЈП 2002-II) и *Skalka против Пољске* (број 43425/98, од 27. маја 2003. године), у којима су подносиоцима представке изречене кривичне санкције, тј. блажа и тешка казна затвора (видети, *mutatis mutandis*, *Kincses*, цитиран горе, став 42.), или од предмета *Pais Pires de Lima против Португала* (број 70465/12, став 67, од 12. фебруара 2019. године), у којем је подносиоцу представке наложено да плати дотичном судији износ од EUR 50.000 на име накнаде. Стога не сматрам да је предметна новчана казна била претерана (видети *Kincses*, цитиран горе, ст. 9. и 42.).

6. У светлу горенаведеног, сматрам да су домаће власти, које су у бољем положају од Суда да разумеју и цене избор речи подносиоца у домаћем контексту и којима је остављено извесно поље слободне процене у таквим питањима, пружиле „релевантне и довољне” разлоге и да су постигле правичну равнотежу између потребе за очувањем ауторитета правосуђа и права подносиоца на слободу изражавања, те да је стога мешање потпадало под оквир онога што се, у контексту предметног случаја, може сматрати „неопходним у демократском друштву” у смислу члана 10. став 2. Конвенције.